

MARCIN JACHIMOWICZ

NIEZAWIADOMIENIE O WYPADKU PRZY PRACY LUB CHOROBIE ZAWODOWEJ (PRZESTĘPSTWO Z ART. 221 K.K.)

I. WPROWADZENIE

Przestępstwo opisane w art. 221 k.k. zostało po raz pierwszy wprowadzone do polskiej ustawy karnej przez kodeks karny z 1997 r. Dotychczasowe kodeksy karne, ani z 1969 r., ani z 1932 r. nie znały takiego rodzaju przestępstwa. Nie oznacza to jednak, że przestępne zachowanie się sprawcy, które penalizuje ten przepis, pozostawało do momentu wejścia w życie ustawy karnej z 1997 r. bezkarne. Do tego czasu niezawiadomienie w terminie właściwego organu o wypadku przy pracy lub chorobie zawodowej albo brak sporządzenia lub nieprzedstawienie wymaganej dokumentacji tych zdarzeń penalizowane było w art. 283 § 2 ust. 6 k.p. Ustawodawca uznał jednak, że prawa pracownika ustalone w przepisach art. 234 i 235 k.p. (w rozdziale VII – „Wypadki przy pracy i choroby zawodowe”) zasługują na szerszą ochronę, a ich naruszenie powinno powodować surowsze konsekwencje dla sprawcy, dlatego też niezawiadomienie w terminie o wypadku przy pracy lub chorobie zawodowej uznane zostało już nie tylko jako wykroczenie, ale jako występki, i zagrożone karą grzywny do 180 stawek dziennych albo karą ograniczenia wolności¹.

Taka regulacja prawna, choć pomyślana jako rozwiązanie mające polepszyć sytuację pracowników i przez sankcję karną wpłynąć na pracodawców, by w razie wypadku przy pracy lub choroby zawodowej pracownika podejmowali nakazane im w kodeksie pracy i innych ustawach czynności, okazała się w dużej mierze zbieżna w swoim zakresie z regulacją kodeksu pracy, który penalizuje, jak już wspomniano (choć jako wykroczenie) zachowanie karane na podstawie art. 221 k.k.²

II. PRZEDMIOT OCHRONY

Dobrem chronionym przez art. 221 k.k. jest prawo pracownika, a także członków jego rodziny, do świadczeń wynikających z wypadków przy pracy lub chorób zawodowych, które może być zagrożone w razie niezawiadomienia o wypadku przy pracy lub chorobie zawodowej, jak również niesporządzenia lub nieprzedstawienia wymaganej przy tego typu zdarzeniach doku-

¹ S. Samol, *Prawnokarna ochrona praw pracownika w nowym kodeksie karnym*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 1998, z. 3-4, s. 88.

² Ibidem.

mentacji³. Przestępstwo z art. 221 k.k. ma charakter abstrakcyjnego narażenia na niebezpieczeństwo interesów pracownika związanych z uzyskaniem odpowiednich świadczeń⁴.

Przyjąć należy, iż niedopełnienie obowiązków określonych w art. 221 k.k. prowadzi do odpowiedzialności karnej nawet wówczas, jeżeli nie miałyby wpływu na ustalenie prawa do określonych świadczeń z ubezpieczenia społecznego, lub też na wysokość tych świadczeń. Tylko w ten sposób można sensownie uzasadnić obniżoną w art. 221 k.k. sankcję w stosunku do generalnego typu niedopełnienia obowiązków rejestracyjnych związanych ze świadczeniami z ubezpieczenia społecznego określonego w art. 219 k.k.⁵ Jeżeli więc opisane w art. 221 k.k. niezawiadomienie w terminie o wypadku przy pracy lub chorobie zawodowej albo nieprzedstawienie wymaganej dokumentacji miałyby wpływ na prawo do określonych świadczeń z ubezpieczenia społecznego, sprawca ponosił będzie odpowiedzialność z art. 219 k.k., a nie z art. 221 k.k.⁶

Przepis art. 221 k.k. chroni również prawo pracowników do bezpiecznych i higienicznych warunków pracy w tym znaczeniu, że zawiadomienie o wypadku przy pracy lub chorobie zawodowej oraz sporządzenie i przedstawienie odpowiedniej dokumentacji, pozwala właściwym organom na przedsięwzięcie stosownych kroków w celu zapobieżenia podobnym zdarzeniom w przyszłości⁷. Dodatkowym przedmiotem ochrony jest prawo właściwych organów do uzyskania należytej informacji o wypadkach przy pracy i chorobach zawodowych oraz prawidłowe funkcjonowanie systemu ubezpieczeń społecznych⁸.

Poszkodowanym przez popełnienie przestępstwa z art. 221 k.k. jest pracownik, którego możliwość ubiegania się o świadczenia wynikające z kodeksu pracy, jak np. przeniesienie do innej pracy w przypadku stwierdzenia obja-

³ Szczegółowy katalog świadczeń, jakie przysługują z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej, określony jest w art. 6 ust. 1 ustawy z 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. Nr 199, poz. 1673). Są to: 1) zasiłek chorobowy (dla ubezpieczonego, którego niezdolność do pracy spowodowana została wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową); 2) świadczenie rehabilitacyjne (dla ubezpieczonego, który po wyczerpaniu zasiłku chorobowego jest nadal niezdolny do pracy, a dalsze leczenie lub rehabilitacja lecznicza rokuje odzyskanie zdolności do pracy); 3) zasiłek wyrównawczy (dla ubezpieczonego będącego pracownikiem, którego wynagrodzenie uległo obniżeniu wskutek stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu); 4) jednorazowe odszkodowanie (dla ubezpieczonego, który doznał stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu); 5) jednorazowe odszkodowanie (dla członków rodziny zmarłego ubezpieczonego lub rencisty); 6) renta z tytułu niezdolności do pracy (dla ubezpieczonego, który stał się niezdolny do pracy wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej); 7) renta szkoleniowa (dla ubezpieczonego, w stosunku do którego orzeczono celowość przekwalifikowania zawodowego ze względu na niezdolność do pracy w dotychczasowym zawodzie spowodowaną wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową); 8) renta rodzinna (dla członków rodziny zmarłego ubezpieczonego lub rencisty uprawnionego do renty z tytułu wypadków przy pracy lub choroby zawodowej); 9) dodatek do renty rodzinnej (dla sieroty zupełnej); 10) dodatek pielęgnacyjny; 11) pokrycie kosztów leczenia w zakresie stomatologii i szczepień ochronnych oraz zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne. Świadczenia przysługujące z tego tytułu znajdują się również w kodeksie pracy: dodatek wyrównawczy (art. 230 § 2 oraz art. 231 k.p.), odprawa pośmiertna (art. 93 k.p.), odszkodowanie za przedmioty osobistego użytku oraz przedmioty niezbędne do wykonywania pracy z wyjątkiem utraty lub uszkodzenia pojazdów samochodowych oraz wartości pieniężnych utraconych lub uszkodzonych w związku z wypadkiem przy pracy (art. 237 § 2 k.p.).

⁴ W. Wróbel, w: G. Bogdan, K. Buchała, Z. Cwiakalski, M. Dąbrowska-Kardas, P. Kardas, J. Majewski, M. Rodzyńkiewicz, M. Szewczyk, W. Wróbel, A. Zoll, *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz do art. 117-277 kodeksu karnego*, Kraków 1999, s. 701.

⁵ Przestępstwo niezgłoszenia danych (art. 219 k.k.) zagrożone jest karą grzywny, ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

⁶ W. Wróbel, op. cit., s. 701-702.

⁷ Obowiązek podjęcia działań zapobiegających wypadkom przy pracy i chorobom zawodowym nakłada na pracodawcę m.in. art. 234 § 1 k.p., art. 235 § 3 pkt 2 k.p., art. 236 k.p.

⁸ Organami tymi są m.in.: Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Instytut Medycyny Pracy im. Prof. dr med. Jerzego Nofera w Łodzi, Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny, Państwowy Wojewódzki Inspektor Pracy.

wów wskazujących na powstanie choroby zawodowej (art. 230 i 231 k.p.), zostaje ograniczona lub utracona w przypadku, gdy osoba zobowiązana nie podejmuje odpowiednich czynności związanych z dokumentowaniem wypadków przy pracy i chorób zawodowych. Rejestracja danych o wypadkach przy pracy lub chorobach zawodowych ma w dużej mierze wpływ na prawa pracownika do świadczeń i uprawnień na wypadek choroby zawodowej lub wypadku przy pracy wynikających zarówno z kodeksu pracy jak i innych ustaw⁹.

III. PODMIOT PRZESTĘPSTWA

Przestępstwo z art. 221 k.k. jest przestępstwem indywidualnym, którego sprawcą może być jedynie osoba, na której ciąży obowiązek zawiadamiania o wypadkach przy pracy i chorobach zawodowych, jak również obciążona obowiązkiem sporządzenia i przedstawienia stosownej dokumentacji tych zdarzeń. W szczególności osobą taką będzie, na podstawie art. 234 § 2 i 3 k.p. oraz art. 235 § 1 i 3-4 k.p., szeroko rozumiany pracodawca¹⁰.

Nadto podmiotem tego przestępstwa, z mocy § 3 rozporządzenia Rady Ministrów z 28 lipca 1998 r. w sprawie ustalania okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy oraz sposobu ich dokumentowania, a także zakresu informacji zamieszczanych w rejestrze wypadków przy pracy¹¹, może być członek zespołu powypadkowego, do którego obowiązków należy ustalenie okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy¹².

Sprawcą przestępstwa opisanego w art. 221 k.k., na podstawie art. 235 § 2 k.p. oraz rozporządzenia Rady Ministrów z 30 lipca 2002 r. w sprawie wykazu chorób zawodowych, szczegółowych zasad postępowania w sprawach zgłaszania podejrzenia, rozpoznawania i stwierdzania chorób zawodowych oraz podmiotów właściwych w tych sprawach¹³, może być także lekarz, który rozpoznał lub podejrzewa przypadek choroby zawodowej¹⁴.

⁹ S. Samol, op. cit., s. 90-91.

¹⁰ Kodeks karny nie definiuje tego rodzaju podmiotu czynu zabronionego (określonego przez art. 221 k.k.). Należy skłaniać się ku wykładni rozszerzającej to pojęcie. Za pracodawcę w rozważanej sytuacji należy uznać kierowników przedsiębiorstw, jak i poszczególnych zakładów, właścicieli zakładów rzemieślniczych i gospodarstw rolnych oraz osoby fizyczne zatrudniające pracowników. Sprawcami tego przestępstwa mogą być tylko podmioty zatrudniające pracowników na podstawie umów o pracę, gdyż ustawa w komentowanym przepisie normuje odpowiedzialność karną za „niezawiadomienie o wypadku przy pracy lub chorobie zawodowej”. Art. 221 k.k. nie będzie miał zastosowania do zlecniodawców czy zamawiających dzieło, jak również do innych podmiotów, na których rzecz określone w treści umowy działanie (praca) w rozumieniu przepisów kodeksu cywilnego ma być wykonane. Kodeks cywilny nie nakłada na te podmioty obowiązku zawiadomienia o wypadku przy pracy czy chorobie zawodowej wykonującego zlecenie, dzieło lub pracę na podstawie innej umowy uregulowanej przepisami tej ustawy.

¹¹ Dz. U. Nr 115, poz. 744.

¹² Zgodnie z podanym przepisem zespół powypadkowy składa się z pracownika kierującego komórką służby bezpieczeństwa i higieny pracy oraz zakładowego społecznego inspektora pracy (gdy mamy do czynienia z wypadkiem śmiertelnym, ciężkim lub zbiorowym), bądź też z pracownika służby bezpieczeństwa i higieny pracy oraz oddziałowego (wydziałowego) społecznego inspektora pracy (gdy mamy do czynienia z innymi wypadkami niż wyżej wymienione).

¹³ Dz. U. Nr 132, poz. 1115.

¹⁴ Na podstawie art. 235 § 2 k.p. oraz § 3 wymienionego rozporządzenia zgłoszenia podejrzenia choroby zawodowej u pracownika, u którego podejrzewa się taką chorobę dokonuje: 1) pracodawca zatrudniający pracownika, u którego podejrzewa się chorobę zawodową; 2) lekarz, który podczas wykonywania zawodu powziął podejrzenie choroby zawodowej u pracownika (może to być zatem zarówno lekarz publicznej służby zdrowia, jak i wykonujący prywatną praktykę); 3) lekarz stomatolog, który podczas wykonywania zawodu powziął podejrzenie wystąpienia u pacjenta choroby zawodowej; 4) lekarz weterynarii, który podczas wykonywania zawodu stwierdził u pracownika mającego kontakt z chorymi zwierzętami objawy mogące nasuwać podejrzenie choroby zawodowej.

Sprawcą przestępstwa z art. 221 k.k. nie może być natomiast sam poszkodowany pracownik lub inny pracownik danego zakładu pracy, który powziął wiadomość o wypadku przy pracy, z uwagi na to, iż wprowadzie przepisy rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie ustalania okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy nakładają nań obowiązek zgłoszenia tego zdarzenia, ale zgłoszenie to powinno być dokonane przełożonemu, któremu nie można przypisać statusu „właściwego organu” z art. 221 k.k.¹⁵

IV. STRONA PODMIOTOWA

Przestępstwo opisane w art. 221 k.k. ma charakter umyślny. Można je popełnić zarówno z zamiarem bezpośrednim, jak i ewentualnym.

V. STRONA PRZEDMIOTOWA

Art. 221 k.k. odnosi się do dwóch typów zdarzeń: wypadków przy pracy i chorób zawodowych, a ponieważ z jego treści wynika, że trzy obowiązki: zgłoszenia, sporządzenia dokumentacji i przedstawienia jej dotyczą obu typów zdarzeń, wobec tego przestępstwo przewidziane w tym przepisie może być popełnione w sześciu wariantach: 1) niezawiadomienie o wypadku przy pracy; 2) niezawiadomienie o chorobie zawodowej; 3) niesporządzenie dokumentacji wypadku przy pracy; 4) niesporządzenie dokumentacji choroby zawodowej; 5) nieprzedstawienie dokumentacji wypadku przy pracy; 6) nieprzedstawienie dokumentacji choroby zawodowej¹⁶.

1. Niezawiadomienie o wypadku przy pracy

Art. 234 § 2 k.p. nakłada na pracodawcę obowiązek niezwłocznego (tzn. bez nieuzasadnionej zwłoki) zawiadomienia właściwego inspektora pracy i prokuratora o śmiertelnym, ciężkim lub zbiorowym wypadku przy pracy oraz o każdym innym wypadku, który wywołał wymienione skutki, mającym związek z pracą, jeżeli może być uznany za wypadek przy pracy.

Definicję wypadku przy pracy zamieścił ustawodawca w art. 3 ust. 1 ustawy z 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych¹⁷. W myśl tego przepisu za wypadek przy pracy uważa się zdarzenie nagle wywołane przyczyną zewnętrzną powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w związku z pracą: 1) podczas lub w związku z wykonywaniem przez pracownika zwykłych czynności lub poleceń przełożonych; 2) podczas lub w związku z wykonywaniem przez pracownika czynności na rzecz pracodawcy, nawet bez polecenia; 3) w czasie pozostawiania pracownika w dyspozycji pracodawcy w drodze między siedzibą pracodawcy a miejscem wykonywania obowiązku wynikającego ze stosunku pracy.

¹⁵ W. Wróbel, op. cit., s. 703.

¹⁶ W. Radecki, *Przestępstwa przeciwko prawom osób wykonujących prace zarobkową*, w: *Nowa kodyfikacja karna. Krótkie komentarze*, Warszawa 1998, s. 204.

¹⁷ Dz. U. Nr 199, poz. 1673.

Z definicji powyższej wynika, że „wypadek przy pracy” jest pojęciem normatywnym, wyznaczonym przez cztery czynniki: 1) nagłość zdarzenia, której zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego nie można pojmować sztywno i potocznie, bowiem nie oznacza natychmiastowości, lecz zachodzi również wtedy, gdy nie trwa dłużej niż wynosi czas jednej zmiany roboczej z uwzględnieniem drogi do pracy i z pracy¹⁸; 2) zewnętrzność przyczyny rozumiana szeroko jako konieczność, aby w zespole przyczyn rozstrzygających o szkodliwości skutku była również przyczyna zewnętrzna¹⁹; 3) śmierć lub uraz – czyli uszkodzenie tkanek ciała lub narządów człowieka wskutek działania czynnika zewnętrznego²⁰; 4) związek z pracą, który zachodzi, gdy istotną przyczyną wypadku przy pracy jest wykonywanie przez pracownika obowiązków wynikających ze stosunku pracy lub powinności z nim związanych²¹.

W art. 234 § 2 k.p. ustawodawca odszedł świadomie od „wypadku przy pracy” jako pojęcia normatywnego i wymaga niezwłocznego zawiadomienia o każdym zdarzeniu będącym wypadkiem przy pracy albo mogącym być uznany za wypadek przy pracy, jeżeli może być to wypadek śmiertelny, ciężki lub zbiorowy²².

Za wypadek śmiertelny, zgodnie z art. 3 ust. 4 „ustawy wypadkowej” uważa się wypadek, w wyniku którego nastąpiła śmierć w okresie nieprzekraczającym 6 miesięcy od dnia wypadku.

Za ciężki wypadek przy pracy uważa się wypadek, w wyniku którego nastąpiło ciężkie uszkodzenie ciała takie jak: utrata wzroku, słuchu, mowy,

¹⁸ A. Chobot, *Ochrona pracy*, Poznań 1999, s. 12. Nagłości zdarzenia nie można wiązać również z wystąpieniem natychmiastowego skutku (szkody). Skutki wypadku przy pracy mogą się bowiem ujawnić po jakimś czasie (niejednokrotnie bardzo długim). W orzecznictwie SN przyjęto, że nagłość zdarzenia zachodzi również wtedy, gdy działanie przyczyny zewnętrznej nie jest jednorazowe, lecz trwa przez okres nie przekraczający jednej dniówki roboczej z uwzględnieniem czasu drogi do i z pracy (wyrok SN z 11 czerwca 1976 r., URN 14/76, nie publikowany); por. T. Sojka, T. Kałusowski, *Wypadki przy pracy. Świadczenia wypadkowe i wyrównawcze. Komentarz, przepisy, orzecznictwo Sądu Najwyższego*, Zielona Góra 1999, s. 8.

¹⁹ A. Chobot, op. cit., s. 13.

Do uznania zdarzenia za wypadek przy pracy wystarcza, aby działanie przyczyny zewnętrznej miało choćby tylko pośredni wpływ na skutek, że wzmogło dolegliwość natury wewnętrznej. Do ważniejszych przyczyn zewnętrznych można zaliczyć działanie substancji chemicznych (np. zatrucia), działanie energii elektrycznej (porażenie prądem elektrycznym), działanie zbyt wysokich lub zbyt niskich temperatur (oparzenia, odmrożenia), urazy z powodu potknięcia. Początkowo przyczyna zewnętrzna utożsamiana była z działaniem fizycznej siły z zewnątrz. Z czasem SN zaczął traktować ją jako przyczynę mieszaną (zewnętrzno-wewnętrzną), co pozwoliło na uznanie za wypadki przy pracy np. zawałów serca jak i wylewów krwi do mózgu, czy stresów. (szerzej A. Chobot, op. cit.; T. Sojka, T. Kałusowski, op. cit.).

SN w uchwale z 11 lutego 1963 r. III PO 15/62 (OSPika 1964, nr 23) wyjaśnił, że zawarta w definicji legalnej cecha zewnętrzności przyczyny wypadku przy pracy nie może być rozumiana dosłownie, wskazane jest natomiast przyjmowanie tej przesłanki rozciągle jako konieczności, aby w zespole przyczyn rozstrzygających o szkodliwości skutku była również przyczyna zewnętrzna. Do uznania wypadku przy pracy wystarczy, że jej działanie miało choćby tylko pośredni wpływ na skutek, że wzmogło dolegliwość natury wewnętrznej – por. I. Jędrasik-Jankowska, *Stres jako przyczyna wypadku przy pracy (na tle orzecznictwa Sądu Najwyższego)*, „Praca i Zabezpieczenie Społeczne” 1988, nr 2, s. 32.

²⁰ Art. 2 pkt. 13 ustawy z 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych; Dz. U. Nr 199, poz. 1673.

²¹ Związek ten zachodzi w sytuacji, gdy wypadek ma miejsce w czasie przeznaczonym na pracę (związek czasowy) i w miejscu wykonywania pracy (związek miejscowy), co stwarza domniemanie związku przyczynowego z pracą. Związek z pracą zostaje zerwany dopiero wówczas, gdy pracownik bez usprawiedliwienia prawnego nie wykonuje pracy w czasie i miejscu, w którym pracę powinien wykonywać (wyrok SN z 27 lutego 1979 r., III PR 16/79, „Służba Pracownicza” 1979, nr 7-8, s. 30). Pamiętać jednak należy, że nie zawsze miejscem wykonywania pracy będzie teren zakładu pracy, a czasem pracy – czas pracy zakładu pracy jako całości. Miejscem pracy może być także miejsce zamieszkiwania pracownika lub jakiegokolwiek inne miejsce, a czasem pracy dowolna pora doby, jeżeli wykonywanie pracy w takich miejscach i o takiej porze przewiduje treść wiążącego strony stosunku prawnego; por. T. Sojka, T. Kałusowski, op. cit., s. 17.

²² W. Radecki, op. cit., s. 208.

zdolności rozrodczej lub inne uszkodzenie ciała albo rozstrój zdrowia, naruszające podstawowe funkcje organizmu, a także choroba nieuleczalna lub zagrażająca życiu, trwała choroba psychiczna, całkowita lub częściowa niezdolność do pracy w zawodzie albo trwale, istotne zeszpecenie lub zniekształcenie ciała (art. 3 ust. 5 „ustawy wypadkowej”).

Jako wypadek zbiorowy należy zaś, zgodnie z art. 3 ust. 6 tejże ustawy, traktować wypadek, któremu w wyniku tego samego zdarzenia uległy co najmniej dwie osoby.

Wskazane wyżej ujęcie obowiązku zawiadomienia oznacza, że pracodawca nie może zastanawiać się, czy wypadek zostanie normatywnie uznany za wypadek przy pracy z konsekwencjami wskazanymi w „ustawie wypadkowej”, ale jeżeli nastąpiło zdarzenie w jakikolwiek sposób związane z pracą, pociągające za sobą najcięższe następstwa (lub zdarzenia zbiorowe, choćby następstwa były lepsze), które tylko może być uznane za wypadek przy pracy, zobowiązany jest o tym zdarzeniu niezwłocznie zawiadomić²³. Zaniechanie wykonania tego obowiązku wypełnia ustawowe znamiona czynu zabronionego opisanego w art. 221 k.k., bowiem o zakresie penalizacji decyduje tutaj zakres obowiązku zawiadomienia ustalony w kodeksie pracy.

Na obowiązek zawiadomienia o wypadku przy pracy nie ma żadnego wpływu fakt, czy pracownik uzyska uprawnienia do świadczeń pieniężnych przewidzianych w „ustawie wypadkowej”. W myśl art. 21 ust. 1 tej ustawy świadczenia z ubezpieczenia wypadkowego nie przysługują ubezpieczonemu, gdy wyłączną przyczyną wypadku przy pracy było udowodnione naruszenie przez ubezpieczonego przepisów dotyczących ochrony życia i zdrowia, spowodowane przez niego umyślnie lub skutek rażącego niedbalstwa. Natomiast zgodnie z art. 21 ust. 2 „ustawy wypadkowej” świadczenia nie przysługują ubezpieczonemu, który będąc w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środków odurzających lub substancji psychotropowych, przyczynił się w znacznym stopniu do spowodowania wypadku²⁴. Z treści przytoczonych przepisów wynika, w sposób nie budzący wątpliwości, że mamy do czynienia z wypadkiem przy pracy, a okoliczności wymienione w powyższych przepisach wyłączają jedynie uprawnienia do świadczeń. W sytuacji, gdy miał miejsce wypadek śmiertelny, ciężki lub zbiorowy aktualizuje się obowiązek zawiadomienia, a jego niedopełnienie jest przestępstwem z art. 221 k.k.

Przestępstwem z art. 221 k.k. jest zarówno zaniechanie zawiadomienia o wypadku przy pracy, jak również spóźnione zawiadomienie, gdyż art. 234 k.p. wymaga zgłoszenia niezwłocznego (bez nieuzasadnionej zwłoki), a przepis karny używając określenia „w terminie” odsyła do przepisów k.p.²⁵

Z uwagi na to, iż art. 234 k.p. posługuje się koniunkcją wymagając zawiadomienia o wypadku przy pracy zarówno inspektora pracy, jak i proku-

²³ Ibidem., s. 209.

²⁴ Za ubezpieczonego, zgodnie z art. 2 pkt 11 „ustawy wypadkowej”, należy traktować osobę fizyczną podlegającą ubezpieczeniu wypadkowemu, a także osobę, która przed dniem 1 stycznia 1999 r. podlegała ubezpieczeniu społecznemu lub zaopatrzeniu emerytalnemu, z wyłączeniem osób podlegających ubezpieczeniu społecznemu rolników. Natomiast ubezpieczenie wypadkowe to ubezpieczenie społeczne z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych w rozumieniu przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych. (art. 2 pkt. 12 „ustawy wypadkowej”).

²⁵ W. Radecki, op. cit., s. 214.

ratora, przestępstwem jest niezawiadomienie inspektora pracy o wypadku śmiertelnym, ciężkim lub zbiorowym, mimo zawiadomienia o tym prokuratora, oraz sytuacja odwrotna, tzn. zawiadomienie o tych zdarzeniach właściwego inspektora pracy przy pominięciu prokuratora, jak i oczywiście niezawiadomienie o takim zdarzeniu obu tych podmiotów.

2. Niezawiadomienie o chorobie zawodowej

Jak wspomniano, przestępstwem z art. 221 k.k. jest również niezawiadomienie właściwego organu o chorobie zawodowej. W tym wariancie przepis ustawy karnej jest przepisem sankcyjnym w stosunku do art. 235 k.p., który nakłada na pracodawcę obowiązek niezwłocznego zgłoszenia właściwemu organowi Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz właściwemu inspektorowi pracy każdego przypadku rozpoznanej choroby zawodowej albo podejrzenia o taką chorobę (art. 235 § 1 k.p.). Obowiązek taki ciąży również na lekarzu, który rozpoznał lub podejrzewa przypadek choroby zawodowej (art. 235 § 2 k.p.).

Za chorobę zawodową uważa się chorobę określoną w wykazie chorób zawodowych, o którym mowa w art. 237 § 1 pkt 2 k.p., jeżeli została spowodowana działaniem czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy lub sposobem wykonywania pracy (art. 4 „ustawy wypadkowej”) Nie będzie więc chorobą zawodową choroba w oczywisty sposób związana z wykonywaną pracą, jeżeli nie została zamieszczona w wykazie²⁶, jak i choroba wymieniona we wskazanym załączniku, jeżeli zostało wykazane, że na jej powstanie nie miały wpływu warunki pracy. Samo rozpoznanie u pracownika choroby zamieszczonej w wykazie nie przesądza jeszcze, że jest to choroba zawodowa. Aby można ją było za taką uznać, konieczne jest wykazanie, że na jej powstanie miały wpływ warunki pracy.

²⁶ Wykaz chorób zawodowych stanowi załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z 30 lipca 2002 r. w sprawie wykazu chorób zawodowych, szczegółowych zasad postępowania w sprawach zgłaszania podejrzenia, rozpoznawania i stwierdzania chorób zawodowych oraz podmiotów właściwych w tych sprawach (Dz. U. Nr 132, poz. 1115), które wydane zostało na podstawie art. 237 § 1 pkt 2 i 3 k.p. Wykaz obejmuje następujące choroby: 1) zatrucia ostre albo przewlekłe lub ich następstwa wywołane przez substancje chemiczne; 2) gorączkę metaliczną; 3) pylice płuc; 4) choroby płucnej lub osierdzia wywołane pyłem azbestowym; 5) przewlekłe obturbacyjne zapalenie oskrzeli, które spowodowało trwałe upośledzenie sprawności wentylacyjnej płuc z obniżeniem natężonej objętości wydechowej pierwszosekundowej (FEV1) poniżej 50% wartości należnej, wywołane narażeniem na pyły lub gazy drażniące, jeżeli w ostatnich 10 latach pracy zawodowej były przypadki stwierdzenia na stanowisku pracy przekroczeń odpowiednich normatywów higienicznych; 6) astmę oskrzelową; 7) zewnątrzopochodne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych; 8) ostre uogólnione reakcje alergiczne; 9) byssinozę; 10) berylozę; 11) choroby płuc wywołane pyłem metali twardych; 12) zapalenie obręzków krtani o podłożu alergicznym; 14) przedziurawienie przegrody nosa wywołane substancjami o działaniu żrącym lub drażniącym; 15) przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym, trwającym co najmniej 15 lat; 16) choroby wywołane działaniem promieniowania jonizującego; 17) nowotwory złośliwe powstałe w następstwie działania czynników występujących w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze u ludzi; 18) choroby skóry; 19) przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy; 20) przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy; 21) obustronny trwały ubytek słuchu ślimakowego spowodowany hałasem, wyrażony podwyższeniem progu słuchu o wielkości co najmniej 45 dB w uchu lepiej słyszącym, obliczony jako średnia arytmetyczna dla częstotliwości audiometrycznych 1, 2 i 3 kHz; 22) zespół vibracyjny; 23) choroby wywołane pracą w warunkach podwyższonego ciśnienia atmosferycznego; 24) choroby wywołane działaniem wysokich albo niskich temperatur otoczenia; 25) choroby układu wzrokowego wywołane czynnikami fizycznymi, chemicznymi lub biologicznymi; 26) choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa.

Przestępstwem z art. 221 k.k. jest zarówno zaniechanie zgłoszenia choroby zawodowej, jak i spóźnione zgłoszenie, gdyż przepisy kodeksu pracy wymagają zgłoszenia niezwłocznego, czyli bez nieuzasadnionej zwłoki, a przepis karny używając określenia „w terminie” analogicznie, jak w przypadku wypadku przy pracy, odsyła do przepisów kodeksu pracy. Z uwagi na to, że art. 235 k.p. posługuje się koniunkcją, wymagając zgłoszenia przypadku choroby zawodowej zarówno właściwemu inspektorowi pracy, jak i właściwemu organowi PIS, przeto przestępstwem jest zarówno niezgłoszenie choroby zawodowej organowi PIS mimo zgłoszenia jej inspektorowi pracy, a także odwrotnie – niezgłoszenie jej inspektorowi pracy mimo zgłoszenia organowi PIS²⁷.

3. Niesporządzenie wymaganej dokumentacji wypadku przy pracy

Art. 221 k.k. nakłada na pracodawcę, w związku z zaistnieniem zdarzenia, które zostało uznane za wypadek przy pracy, obowiązek sporządzenia wymaganej prawem dokumentacji. Ustawa karna nie wyjaśnia jednak, o jaką dokumentację chodzi. W tym zakresie należy sięgnąć do przepisów prawa pracy, z których wynika, że rodzajem takiej dokumentacji jest m.in. rejestr wypadków przy pracy (art. 234 § 3 k.p.), którego prowadzenie obciąża pracodawcę.

Dokumentem takim jest również sporządzany, według reguł określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie ustalania okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy, protokół ustalenia okoliczności i przyczyn wypadku przy pracy (tzw. protokół powypadkowy), który sporządza zespół powypadkowy według wzoru określonego w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 2 października 1998 r. w sprawie wzoru protokołu ustalenia okoliczności i przyczyn wypadku przy pracy²⁸. Do protokołu powypadkowego dołącza się protokoły przesłuchania poszkodowanego i świadków, szkice lub fotografie miejsca wypadku, pisemne opinie lekarzy i innych specjalistów oraz inne dokumenty wskazujące na przyczyny i okoliczności wypadku przy pracy, jak również zdania odrębne członków zespołu powypadkowego, a także ewentualne zastrzeżenia zgłoszone przez pracownika poszkodowanego w wypadku²⁹.

Nadto pracodawca, na podstawie protokołu powypadkowego, w którym stwierdzono, że wypadek jest wypadkiem przy pracy, ma obowiązek sporządzenia statystycznej karty wypadku przy pracy, co w sposób szczegółowy reguluje wydane na podstawie art. 237 § 3 k.p. rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 5 czerwca 2000 r. w sprawie ustalania wzoru

²⁷ W. Radecki, op. cit., s. 214–215.

²⁸ Dz. U. Nr 128, poz. 849.

²⁹ Protokół powypadkowy powinien zostać sporządzony nie później niż w ciągu 14 dni od dnia otrzymania wiadomości o wypadku. Po sporządzeniu zespół powypadkowy zobowiązany jest zapoznać poszkodowanego z treścią protokołu, ten zaś może zgłosić uwagi i zastrzeżenia do ustaleń w nim zawartych, o czym należy go pouczyć. W przypadku protokołu dotyczącego wypadków śmiertelnych obowiązek ten dotyczy poinformowania członków rodziny zmarłego pracownika. Protokół powypadkowy zatwierdzany jest następnie przez pracodawcę w terminie nie dłuższym niż 5 dni od daty jego sporządzenia.

statystycznej karty wypadku przy pracy oraz związanego z nią trybu postępowania³⁰.

Na podstawie powyższego stwierdzić należy, że w omawianym wariancie znamiona przestępstwa z art. 221 k.k. wyczerpuje niesporządzenie protokołu powypadkowego z załącznikami, karty statystycznej wypadku przy pracy, a także niewciągnięcie wypadku do rejestru wypadków przy pracy³¹.

4. Niesporządzenie dokumentacji choroby zawodowej

Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie wykazu chorób zawodowych wymienia podmioty, na których ciąży obowiązek zgłoszenia podejrzenia choroby zawodowej, czego dokonują na formularzu określonym w przepisach w sprawie sposobu dokumentowania chorób zawodowych i skutków tych chorób przy wykorzystaniu dokumentacji gromadzonej na podstawie odrębnych przepisów przez pracodawców i jednostki organizacyjne Państwowej Inspekcji Sanitarnej, a także, jeśli postępowanie dotyczy aktualnego zatrudnienia, na podstawie oceny przeprowadzonej bezpośrednio u pracodawcy³².

Podejrzenie choroby zawodowej zgłasza się właściwemu państwowemu inspektorowi sanitarnemu oraz właściwemu inspektorowi pracy, których właściwość ustala się według miejsca, w którym praca jest (była) wykonywana przez pracownika, lub według krajowej siedziby pracodawcy w przypadku, gdy dokumentacja dotycząca narażenia zawodowego jest gromadzona w tej siedzibie.

Wskazane rozporządzenie nakłada także obowiązek sporządzenia na formularzu określonym w przepisach w sprawie sposobu dokumentowania chorób zawodowych i skutków tych chorób oceny narażenia zawodowego³³.

Podmiotem właściwym do wszczęcia postępowania w przedmiocie stwierdzenia choroby zawodowej jest państwowy inspektor sanitarny, który otrzymał zgłoszenie podejrzenia choroby zawodowej. Po wszczęciu postępowania kieruje pracownika, którego dotyczy podejrzenie, do jednostki orzeczniczej na badanie w celu rozpoznania choroby zawodowej.

Lekarz orzecznik wydaje orzeczenie lekarskie o rozpoznaniu choroby zawodowej lub o braku podstaw do jej rozpoznania na podstawie wyników przeprowadzonych badań lekarskich i pomocniczych, dokumentacji medycznej pracownika, dokumentacji przebiegu zatrudnienia oraz oceny narażenia zawodowego, które przesyła się następnie właściwemu państwowemu in-

³⁰ Dz. U. Nr 51, poz. 612. Kartę statystyczną wypadku przy pracy sporządza się w dwóch egzemplarzach (§ 2 ust. 1 rozporządzenia), z których jeden pracodawca przekazuje do urzędu statystycznego właściwego dla województwa, na terenie którego znajduje się siedziba pracodawcy, drugi zaś pracodawca przechowuje, wraz z protokołem powypadkowym w prowadzonej dokumentacji dotyczącej wypadków przy pracy przez 10 lat.

³¹ W. Radecki, op. cit., s. 216. Należy pamiętać również o tym, że § 7 wydanego na podstawie art. 2981 k.p. rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 28 maja 1996 r. w sprawie zakresu prowadzenia przez pracodawców dokumentacji w sprawach związanych ze stosunku pracy oraz sposobu prowadzenia akt osobowych pracownika (Dz. U. Nr 62, poz. 286; zm.: Dz. U. 2002, Nr 214, poz. 1812) nakłada na pracodawcę obowiązek prowadzenia dokumentacji dotyczącej podejrzeń o choroby zawodowe, chorób zawodowych, wypadków przy pracy oraz wypadków w drodze do i z pracy, a także świadczeń związanych z tymi chorobami i wypadkami. Niewprowadzenie takiej dokumentacji stanowi wykroczenie opisane w art. 281 pkt. 6 k.p.

³² Zgłoszenia tego dokonują podmioty wymienione w przypisie 14.

³³ Podmioty, na których ciąży ten obowiązek, to: 1) w związku z podejrzeniem choroby zawodowej – lekarz zgłaszający podejrzenie, jeżeli sprawuje profilaktyczną opiekę zdrowotną nad pracownikiem, którego dotyczy podejrzenie; 2) w toku ustalania rozpoznania choroby zawodowej – lekarz zatrudniony w jednostce orzeczniczej; 3) w toku podejmowania decyzji o stwierdzeniu choroby zawodowej lub decyzji o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej – państwowy powiatowy inspektor sanitarny.

spektorowi sanitarnemu, zainteresowanemu pracownikowi oraz osobie zgłaszającej podejrzenie choroby zawodowej, a w przypadku, gdy orzeczenie lekarskie zostało wydane przez lekarza zatrudnionego w jednostce orzeczniczej II stopnia – również jednostce orzeczniczej I stopnia³⁴.

Na podstawie wymienionego materiału dowodowego, a w szczególności danych zawartych w orzeczeniu lekarskim oraz oceny zawodowego narażenia pracownika, właściwy państwowy inspektor sanitarny wydaje decyzję o stwierdzeniu choroby zawodowej albo decyzję o braku podstaw do jej stwierdzenia, którą następnie przesyła zainteresowanemu pracownikowi, pracodawcy lub pracodawcom zatrudniającym pracownika w warunkach, które mogły spowodować skutki zdrowotne uzasadniające postępowanie w sprawie rozpoznania i stwierdzenia choroby zawodowej, jednostce orzeczniczej zatrudniającej lekarza, który wydał orzeczenie lekarskie oraz właściwemu inspektorowi pracy.

Nadto art. 235 § 4 k.p. nakłada na pracodawcę obowiązek prowadzenia rejestru zachorowań na choroby zawodowe oraz podejrzeń o takie choroby.

5. Nieprzedstawienie dokumentacji wypadku przy pracy

Rozporządzenie RM w sprawie ustalania okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy nakłada na pracodawcę obowiązek przesłania pracownikowi poszkodowanemu, a w przypadku wypadku śmiertelnego – członkom rodziny zmarłego pracownika, zatwierdzonego protokołu powypadkowego³⁵. W przypadku wypadków śmiertelnych, ciężkich i zbiorowych pracodawca zobowiązany jest do niezwłocznego doręczenia takiego protokołu także właściwemu terenowemu inspektorowi pracy.

Zaniechanie tych czynności wypełnia ustawowe znamiona przestępstwa opisanego w art. 221 k.k.

6. Nieprzedstawienie dokumentacji choroby zawodowej

Omawiając problematykę dokumentowania choroby zawodowej opisano szczegółowo kwestię, kto i komu zobowiązany jest ją przedstawić. Zaniecha-

³⁴ Właściwym do orzekania o rozpoznaniu choroby zawodowej lub o braku podstaw do jej rozpoznania jest lekarz spełniający wymogi kwalifikacyjne określone w przepisach w sprawie specjalizacji lekarskich niezbędnych do wykonywania orzecznictwa w zakresie chorób zawodowych, zatrudniony w jednostce orzeczniczej I lub II stopnia. Jednostkami orzeczniczymi I stopnia są: 1) poradnie i oddziały chorób zawodowych wojewódzkich ośrodków medycyny pracy; 2) katedry, poradnie i kliniki chorób zawodowych akademii medycznych; 3) przychodnie i oddziały chorób zakaźnych poziomu wojewódzkiego – w zakresie chorób zawodowych zakaźnych i inwazyjnych; 4) jednostki organizacyjne zakładów opieki zdrowotnej, w których nastąpiła hospitalizacja – w zakresie rozpoznawania chorób zawodowych u pracowników hospitalizowanych w powodu wystąpienia ostrych objawów choroby. Jednostkami orzeczniczymi II stopnia są: a) od orzeczeń wydanych przez lekarzy zatrudnionych w jednostkach orzeczniczych I stopnia, o których mowa w pkt 1, 2 i 4, są przychodnie, oddziały i kliniki chorób zawodowych jednostek badawczo-rozwojowych w dziedzinie medycyny pracy; b) od orzeczeń wydanych przez lekarzy zatrudnionych w jednostkach orzeczniczych I stopnia, o których mowa w pkt 3, są katedry, poradnie i kliniki chorób zakaźnych i inwazyjnych akademii medycznych, a w odniesieniu do gruźlicy także jednostki badawczo-rozwojowe prowadzące rozpoznanie i leczenie gruźlicy.

³⁵ § 13 rozporządzenia nakazuje doręczyć protokół powypadkowy członkom rodziny zmarłego pracownika, o których mowa w § 10 ust. 4 rozporządzenia, ten zaś odsyła do art. 13 „ustawy wypadkowej”. Protokół taki w przypadku wypadku śmiertelnego doręcza się małżonkowi zmarłego pracownika (wyjątek stanowi tutaj orzeczenie separacji), dzieciom własnym, dzieciom drugiego małżonka, dzieciom przysposobionym oraz przyjętym na wychowanie i utrzymanie przed osiągnięciem pełnoletności wnukom, rodzeństwu i innym dzieciom, w tym również w ramach rodziny zastępczej, spełniającym w dniu śmierci ubezpieczonego lub rencisty warunki do uzyskania renty rodzinnej, natomiast rodzicom, osobom przysposabiającym, macosze oraz ojczymowi, jeżeli w dniu śmierci ubezpieczonego lub rencisty prowadzili z nim wspólne gospodarstwo domowe lub jeżeli ubezpieczony lub rencista bezpośrednio przed śmiercią przyczyniał się do ich utrzymania albo jeżeli zostało ustalone wyrokiem lub ugodą sądową prawo do alimentów z jego strony.

nie przedstawienia dokumentacji w takich przypadkach wypełnia ustawowe znamiona czynu zabronionego z art. 221 k.k.

Nadto, zgodnie z § 9 ust. 1 wymienionego rozporządzenia RM w sprawie chorób zawodowych, właściwy państwowy inspektor sanitarny, w terminie 14 dni od dnia, w którym decyzyja o stwierdzeniu choroby zawodowej stała się ostateczna, zobowiązany jest do sporządzenia karty stwierdzenia choroby zawodowej i przesłania jej do: 1) Instytutu Medycyny Pracy im. Prof. dr med. Jerzego Nofera w Łodzi, a także Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Pracy (w przypadku gdy ostateczna stała się decyzyja wydana przez właściwego państwowego inspektora sanitarnego), 2) Instytutu Medycyny Pracy im. Prof. dr med. Jerzego Nofera w Łodzi w przypadku, gdy ostateczna stała się decyzyja wydana przez państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego.

Również pracodawca, po zakończeniu postępowania mającego na celu ustalenie uszczerbku na zdrowiu lub niezdolności do pracy w związku ze stwierdzoną chorobą zawodową pracownika ma obowiązek przesłania do Instytutu Medycyny Pracy im. Prof. dr med. Jerzego Nofera oraz do właściwego państwowego inspektora sanitarnego zawiadomienie o skutkach choroby zawodowej.

Dokumenty te należy uznać za rodzaj wymaganej przez art. 221 k.k. dokumentacji, a nieprzesłanie ich zakwalifikować jako przestępstwo opisane w komentowanym przepisie.

VI. ZBIEG PRZEPISÓW USTAWY

Jeżeli niedopełnienie obowiązku zawiadomienia określonego organu dotyczyło informacji mających wpływ na prawo do świadczeń z ubezpieczenia społecznego, wyłączona zostaje kwalifikacja takiego zachowania z art. 221 k.k., a stosuje się wówczas art. 219 k.k.

Przestępstwo z art. 221 k.k. w zakresie zgłoszenia nieprawdziwych danych, dotyczących wypadku przy pracy lub choroby zawodowej, może pozostawać w kumulatywnym zbiegu z przestępstwem przeciwko wiarygodności dokumentów, w szczególności z art. 271 § 1 k.k. (poświadczenie nieprawdy). Pozostaje jeszcze do omówienia obszar styczny przestępstwa z art. 221 k.k. z wykroczeniem z art. 283 § 2 pkt 6 k. p. Przepis ustawy karnej wskazuje tylko na dwóch adresatów zawiadomienia o wypadku przy pracy: inspektora pracy i prokuratora, podczas gdy przepis kodeksu pracy wymienia jeszcze „inny właściwy organ”. Może to powodować istotne trudności w rozstrzygnięciu, na podstawie którego z przepisów sprawca czynu zabronionego poniesie odpowiedzialność. Konieczna będzie bardzo szczegółowa interpretacja obu przepisów karnych i rozróżnienie dwóch odrębnych, ale bardzo podobnych rodzajów zachowań³⁶.

³⁶ Przepis art. 283 § 2 pkt 6 przewiduje odpowiedzialność za niezawiadomienie właściwego inspektora pracy, prokuratora lub innego właściwego organu o śmiertelnym, ciężkim lub zbiorowym wypadku przy pracy oraz o każdym innym wypadku, który wywołał wymienione skutki, mającym związek z pracą, jeżeli może być uznany za wypadek przy pracy jak również niezgłoszenie choroby zawodowej, albo podejrzenia takiej choroby, nieujawnienie wypadku przy pracy lub choroby zawodowej albo przedstawienie niezgodnych z prawdą informacji, dowodów lub dokumentów dotyczących wypadków i chorób.

Dodatkowym adresatem zawiadomienia o wypadku przy pracy może być np. organ państwowego nadzoru górniczego, który zgodnie z art. 77 ust. 3 ustawy z 4 lutego 1994 r. - Prawo geologiczne i górnicze³⁷, musi być zawiadomiony przez kierownika ruchu zakładu górniczego o każdym wypadku górniczym, jednakże prawo geologiczne i górnicze nie wymaga, aby wypadek, co do którego następuje zawiadomienie był wypadkiem śmiertelnym, ciężkim lub zbiorowym, a co więcej przepis ten nakłada obowiązek zawiadomienia również o samych zagrożeniach. Wynika z tego, że w przypadku tej ustawy obowiązek zawiadomienia ukształtowany został niezwykle szeroko. Interpretując ten przepis należy skłonić się ku wykładni ścieśniającej, w przeciwnym bowiem przypadku dochodziłoby do sytuacji, w których stan nawet najmniejszego zagrożenia obligowałby kierownika ruchu zakładu górniczego do zawiadomienia organu państwowego nadzoru górniczego. Zagrożenie to powinno być na tyle poważne, że jego usunięcie wymagać będzie podjęcia niezbędnych działań³⁸. Dlatego też, z uwagi na odmienne cele zawiadomienia z art. 77 ust. 3 prawa geologicznego i górniczego oraz art. 234 § 2 k.p. należy przyjąć, że jeżeli zobowiązany do zawiadomienia o wypadkach przy pracy jest kierownik ruchu zakładu górniczego, to niezawiadomienie nikogo nie jest jedynym czynem wyczerpującym znamiona przestępstwa z art. 221 k.k.i wykroczenia z art. 123 prawa geologicznego i górniczego z konsekwencjami określonymi w art. 10 k.w.³⁹

VII. WYSOKOŚĆ ZAGROŻENIA USTAWOWEGO

Występek opisany w komentowanym przepisie zagrożony jest grzywną do 180 stawek dziennych albo karą ograniczenia wolności. Z uwagi na alternatywny charakter zagrożenia ma zastosowanie dyrektywa zawarta w art. 58 § 2 k.k.

W sytuacji, gdy społeczna szkodliwość czynu nie jest znaczna (art. 115 § 2 k.k.) i cele kary zostaną osiągnięte, sąd może, na podstawie art. 59 k.k., odstąpić od wymierzenia kary orzekając wobec sprawcy jedynie środek karny w postaci świadczenia pieniężnego (art. 49 k.k.).

Jeżeli spełnione zostaną przesłanki określone w art. 66 § 1 k.k., możliwe jest zastosowanie warunkowego umorzenia postępowania na podstawie tegoż przepisu.

³⁷ Dz. U. Nr 27, poz. 96, ze zm.

³⁸ W. Radecki, op. cit., s. 211.

³⁹ Ibidem.

FAILURE TO NOTIFY OF MISHAP AT WORKPLACE OR PROFESSIONAL ILLNESS
(CRIME UNDER ARTICLE 221 OF THE CRIMINAL CODE)

S u m m a r y

The crime described under Article 221 of the Criminal Code has been introduced to the Polish Criminal Law for the first time by the Criminal Code of 1997. Before that, this act was prosecuted under Article 283 § 6 section 6 of the Labor Code. This crime primarily covers failure to notify the relevant institution of a mishap at workplace or professional illness, or failure to submit appropriate documentation of such event. The paper begins with the analysis of the rights protected under Article 221 of the C.C. (right of employee to safe and hygienic work environment), crime subject (person obliged to notify of a mishap or illness and to prepare the necessary documentation) then proceeds to the analysis of willful character of the crime (direct or conceivable) and the analysis of the definition of mishap at workplace as provided by the Polish Law. The author also focuses on the issue of professional illness, providing a full list of such illnesses and details a procedure of notification of their occurrence. The paper ends with the description of the consequences of failure to prepare the necessary documentation of a mishap at workplace (determination of causes protocol) or professional illness and the description of regulations that govern the notification procedure.